

ASSOCIATED NEWSPAPERS LIMITED v. the United Kingdom (№ 37398/21)

Обставини справи

Справа стосувалася того, що видавця газет «Daily Mail» та «Mail on Sunday» було зобов'язано сплатити значні витрати, понесені позивачами, які успішно подали проти нього позови про захист приватного життя та / або дифамацію через статті, опубліковані ним у друкованих та онлайн-виданнях у 2017 та 2019 роках. Оскільки один із позивачів уклав угоду про умовний гонорар (CFA) зі своїм юридичним представником, а обидва уклали договір страхування «після події» («after-the-event», далі – ATE) компанія-заявник Associated Newspapers Limited була відповідальною не лише за їхні базові витрати, але й за підвищення гонорару, включаючи «гонорар успіху» в рамках CFA, а також за їхні страхові внески ATE.

Заявник, компанія Associated Newspapers Limited, є видавцем газет Daily Mail та Mail on Sunday із місцеперебуванням у Сполученому Королівстві.

29 травня 2017 року MailOnline назвав А. С., лівійського бізнесмена, який отримав притулок у Сполученому Королівстві, підозрюваним у теракті, що стався на стадіоні «Манчестер Арена» тижнем раніше. В результаті теракту загинули 22 людини і понад 800 отримали поранення.

А. С. працював у компанії, яка здійснювала грошові перекази між Лівією та Сполученим Королівством, і за декілька днів до теракту на «Манчестер Арени» з ним зв'язався нападник, який хотів обміняти лівійські динари на британську валюту. А. С. відмовив у транзакції, але згодом був затриманий в межах поліцейського розслідування контактів нападника. Його звільнили коли стало зрозуміло, що він не причетний до злочину. Хоча поліція не опублікувала інформацію про нього, його ім'я згадувалося в статті MailOnline. А. С. стверджував, що в результаті цього він втратив роботу і зазнав пов'язаних з цим страждань.

2 березня 2018 року А. С. уклав угоду з адвокатами про умовний гонорар, а в липні 2018 року придбав страховку ATE. 21 грудня 2018 року він звернувся з позовом проти Associated Newspapers Limited до суду через порушення недоторканності приватного життя. Оскільки його позов був задоволений, медіакомпанія була зобов'язана виплатити А. С. збитки та витрати, які включали 245 775 фунтів стерлінгів (GBP) плюс ПДВ щодо гонорару успіху, про який він домовився зі своїм адвокатом в межах угоди про умовний гонорар. У листопаді 2011 року компанія виплатила загальну суму в розмірі 822 421 фунт стерлінг.

Друга група справ була порушена Е. Н. і виникла в результаті поліцейського розслідування сексуального насильства над дітьми, відомого як «Операція Мідленд». Звинувачення в сексуальному насильстві були

зроблені особою, яка, зрештою, була визнана такою, що сфабрикувала свої заяви. У статтях, опублікованих 28 липня 2019 року в газеті Mail on Sunday та MailOnline, Е. Н. була названа клінічним психологом, який надав достовірності цим твердженням.

У листопаді 2019 року Е. Н. звернулася із позовом проти компанії-заявника до суду через неправдиві та наклепницькі статті, й провадження було врегульовано після пропозиції компанії про врегулювання. В результаті компанія була зобов'язана сплатити Е. Н. витрати на судовий розгляд, які склали 825 164 фунтів стерлінгів, з яких 335 160 фунтів стерлінгів становили внески АТЕ. Вона не уклала угоду про умовний гонорар, але придбала страховку АТЕ за день до початку судового розгляду і збільшила свій рівень покриття в серпні 2020 року. У квітні 2021 року Е. Н. повідомила, що готова прийняти 709 095 фунтів стерлінгів як повне і остаточне врегулювання своєї вимоги про відшкодування витрат, суми, яку медіакомпанія згодом виплатила.

До ЄСПЛ компанія-заявник скаржилася на те, що її зобов'язання сплатити гонорари успіху та / або страхові внески АТЕ, понесені у справах, порушених А. С. та Е. Н., порушило статтю 10 Конвенції. Вона стверджувала, що тягар, покладений на відповідачів, які програли справи, був надмірним і несправедливим, а загроза таких зобов'язань явно могла перешкоджати участі преси в обговореннях з питань, що викликають законне занепокоєння.

Оцінка Суду

Гонорар успіху

Відповідне національне законодавство та практика щодо витрат, СФА, гонорарів успіху та страхування АТЕ були детально викладені в рішенні 2011 року MGN Limited v. the United Kingdom та в ухвалі 2022 року MGN Limited v. the United Kingdom. ЄСПЛ повторив, що вимога про сплату гонорару успіху ґрунтується на національному законодавстві, зокрема на Законі про суди та юридичні послуги 1990 року, Законі про доступ до правосуддя 1999 року, Наказах про умовний гонорар 1995 та 2000 років, а також на Правилах цивільного судочинства та відповідних Керівництвах щодо судової практики. Він погодився, що угода про гонорар успіху мала на меті забезпечити якомога ширший доступ громадськості до юридичних послуг у цивільних справах, у тому числі для людей, які в іншому випадку не змогли б дозволити собі адвоката.

Схема умовного гонорару була предметом детальних і тривалих консультацій, ініційованих Міністерством юстиції з 2003 року, і, зокрема, основоположного огляду, опублікованого компанією Jackson LJ («Огляд Джексона» (the Jackson Review)). Дійсно, у рішенні у справі MGN Limited ЄСПЛ значною мірою спирався на чотири конкретні недоліки, вперше виявлені в

цьому огляді: відсутність цілеспрямованості режиму й будь-яких кваліфікаційних вимог до позивачів, яким дозволяється укласти CFA; відсутність будь-якого стимулу з боку позивача контролювати понесення судових витрат від свого імені, а також той факт, що судді оцінювали ці витрати лише наприкінці розгляду справи, коли було вже надто пізно контролювати витрачені кошти; ефект «шантажу» або «залякування» через те, що тягар витрат, покладений на протилежні сторони, був настільки надмірним, що часто сторони були змушені достроково піти на мирову угоду попри хороші перспективи успішного захисту; а також той факт, що режим дозволяв адвокатам і баристерам «обирати» справи, які можуть бути виграні, і уникати позовів з меншими шансами на успіх.

У рішенні у справі *MGN Limited*, в контексті статті 10 Конвенції, ЄСПЛ встановив, що вимога про сплату заявником гонорару успіху позивачеві була непропорційною її цілям, і дійшов висновку, що такий порядок виплати гонорару перевищує навіть широку свободу розсуду, надану Урядом в таких питаннях.

Після цього рішення було прийнято законодавство, яке звільняє сторони, що програли справу, від сплати гонорарів успіху та страхових внесків АТЕ, за винятком справ щодо дифамації або справ про захист приватного життя. Відповідальність за виплату гонорару успіху в таких справах була скасована (за винятком випадків, коли CFA було укладено до скасування, як у цій справі), але позивачі, які виграли справу, все ще можуть стягнути витрати на страхові внески АТЕ зі сторони, яка прогала справу.

ЄСПЛ взяв до уваги аргумент Уряду про те, що режим відшкодування витрат був розроблений з метою запровадження належного бюджетування витрат, і щоб ці витрати були пропорційними та обґрунтованими. Однак, за відсутності конкретних прикладів, було незрозуміло, наскільки значущими були ці зміни на практиці. Наприклад, сума, присуджена у справі *A.S.*, все ще була «астрономічною», а гонорар успіху був непропорційним сумі, присудженій як відшкодування збитків.

Загалом, ЄСПЛ дійшов висновку, що в цій справі було недостатньо доказів, щоб дозволити йому відступити від висновків, зроблених у рішенні у справі *MGN Limited*. Він дійшов висновку, що зобов'язання медіакомпанії сплатити *A.S.* додаткові витрати, в тому числі гонорар успіху, було непропорційним. Таким чином, було порушення статті 10 Конвенції в частині гонорару успіху, який мала сплатити *Associated Newspapers Limited*.

Страхові внески АТЕ

З причин, викладених Судом у 2022 році в рішенні у справі *MGN Limited* та у справі *in Coventry v. the United Kingdom*, а саме, що, на відміну від гонорарів успіху, страхування АТЕ забезпечує захист не лише позивачам, але й відповідачам, які виграли справу, надаючи їм можливість відшкодувати свої

витрати, ЄСПЛ вирішив, що питання пропорційності має розглядатися в кожному конкретному випадку окремо.

Як лівійський біженець, який втратив роботу, нічого не свідчило про те, що А. С. міг би оплатити витрати видавця газет, якби його позов не був успішним. Аналогічно, Е. Н., клінічний психолог, ймовірно, не була б в змозі оплатити витрати компанії. На противагу цьому, Associated Newspapers Limited була видавцем провідної щоденної газети, і можна було очікувати, що вона буде застрахована від судових процесів. Крім того, Е. Н. не уклала CFA, що звільняло Associated Newspapers Limited від необхідності сплачувати гонорар успіху. Що ще важливіше, це означало, що у неї був сильний стимул контролювати понесення судових витрат від свого імені.

Отже, ЄСПЛ не встановив, що зобов'язання Associated Newspapers Limited сплатити А. С. та Е. Н. страхові внески АТЕ було непропорційним, особливо з огляду на те, що ці внески слугували б інтересам видавця газет, якби він виграв судові справи.

Тому, не було порушення статті 10 щодо внесків АТЕ, які сплачувала компанія-заявник Associated Newspapers Limited.

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів) щодо гонорарів успіху.

Відсутність порушення статті 10 Конвенції щодо внесків АТЕ.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 12 листопада 2024 року й набуло статусу остаточного 12 лютого 2025 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.